

минулого, історико-культурних традицій естетичного виховання молоді, осмислення естетичних аспектів власної професійної діяльності.

Література

1. Шевченко Г.П., Джабер Х.М. Естетичне виховання у вищих навчальних закладах України у сучасний період. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2004. – 208 с.

ПРАВДА І ДОМИСЛИ ПРО “ІСТИННО ПРАВОСЛАВНИХ”

Пашенко В.О. (Полтава)

У процесі зміцнення позицій тоталітаризму в Радянському Союзі в другій половині 20-х років і застосуванням репресій як методу соціальної практики держави, формується розгалужений бюрократичний апарат, постає необхідність виправдати сенс існування останнього. Суспільство вразила “ярликова хвороба”, почалося “ідеологічне приборкання” народу.

У цей час більшість віруючих перебувала під загрозою репресій, безліч приходів припинили свою діяльність унаслідок провокаційних дій правоохоронних органів, масових утисків з боку держави щодо церковних організацій.

Із різноманітних течій у релігійному середовищі найбільший вплив мала РПЦ, стосунки якої з державною владою були складними. Тому патріарх Тихон і його прибічники шукали можливі шляхи для нормалізації стосунків із владою. На зустрічі у Донському монастирі, котру можна назвати неофіційним Собором єпископів, після деяких суперечок ієрархи визнали курс патріарха Тихона на підтримку радянської влади.

Наприкінці 1926 року РПЦ очолив обережний і розважливий митрополит Сергій (Старгородський). Його становище було хистким, бо керував церквою не за заповітом патріарха. Серед архієреїв посилюлися настрої про необхідність якнайшвидшого обрання патріарха. До того ж митрополит Сергій був ув’язнений, оскільки поставив свій підпис під відозвою про довіру митрополиту Кирилу, у якого закінчувався термін заслання.

Перебуваючи у в’язниці, а згодом на засланні, митрополит Сергій намагався через листування знайти контакти з урядом. У березні 1927 року він виходить на свободу і вступає в управління церквою. 29 липня 1927 року разом зі своїми прихильниками обнародував “Послання до пастирів та пастви”, більш відоме як “Декларація про відношення церкви до радянської держави”, де говорилося: “Ми, церковні діячі,... з нашим народом і нашим урядом... Нам потрібно не на словах, а справами довести, що вірними громадянами Радянського Союзу, лояльними до радянської влади, можуть бути не лише байдужі до православ’я люди, не тільки відступники від нього, але і найзапападливіші прибічники його, для яких воно дороге, як істина і життя, з усіма його догматами і відданістю...” [1].

Неоднозначно було сприйнято це віруючими. У кінці 1927 року кілька єпархій вийшло з підпорядкування Сергія. У РПЦ утворилося два напрямки: сергіївський і тихонівський. Єпископ Дамаскін (Цадрик), котрий був архієреєм у Чернігові, писав із заслання митрополиту про велику недовіру до нього з боку ієрархів, духовенства, віруючих та вчинений з його вини розкол [2].

Сергій, не бажаючи втрачати довір’я уряду, оголосив тихоновців “контрреволюціонерами”. Останні відмовились визнавати Сергія главою РПЦ, а

відтак і величати його ім'я в богослужіннях. У відповідь митрополит заборонив їм відправляти богослужіння. Це викликало розкол серед самих "непоминающих".

Течія, яка вийшла з них і котра вважала себе справжніми борцями за інтереси церкви і православ'я, стала називати себе "істинно православними християнами". Її існування було небажаним і Сергію, і тим більше радянській владі, котра розпочала боротьбу з незваною течією. Особливу підтримку віруючих ІПХ мала в Україні, де боротьба проти духовенства і віруючих набула крайніх форм.

До сьогоднішнього часу ця трагічна сторінка церковної історії залишалася майже невідомою.

Дискусійним є питання співвідношення за обсягом і змістом понять "істинно православні християни" та "істинно православна церква".

Ми схильні вважати, що "істинно православні християни" у 1927–1928 роках об'єдналися в нове церковне угруповання під назвою "істинно православна церква".

В архіві Служби безпеки України віднайдено кримінальну справу, у якій стверджувалося, що послідовники ІПЦ використовували у своїй діяльності заботони та релігійний містицизм, визнаючи реальність чудес, культ "святих" джерел і різних предметів. Ця церква ставила за кінцеву мету повалення радянської влади шляхом збройного повстання. Проти неї було сфабриковано справу. Обвинувачувальний вирок ґрунтувався на тому, що ІПЦ йде у підпілля у зв'язку з неможливістю відкритої контрреволюційної боротьби з радянською владою. У справі стверджується, що актив організації складався із найбільш реакційних, непримиримих у ставленні до радянської влади представників духовенства, для котрих активна боротьба з владою та її заходи становили складову частину церковно-політичної діяльності [8].

Прихильники ІПЦ агітували селян проти суцільної колективізації, захищали заможне селянство, т. зв. куркулів, заперечували форми і методи "перебудови" аграрного сектора у кінці 20-х – на початку 30-х років. Колективізація започаткувала, власне, відродження кріпацтва.

За свідченням А. Белова, свою активність "істинно православні" зберігали під час Великої Вітчизняної війни і в перші післявоєнні роки. У кінці 50-х років майже всі їх осередки були розгромлені. У 70-х роках 70 відсотків членів общини були людьми, старшими 80 років [10].

Після реабілітації, починаючи з 1992 року, їх чисельність зростає.

Таким чином, справу ІПЦ, на наш погляд, не можна вважати повністю з'ясованою. Дослідникам слід повернутися до неї, ще раз проаналізувати архівні матеріали, документи, які дозволяють говорити про те, що прихильники ІПЦ не виступали проти свого народу.

Література

1. Известия ВЦИК. – 1927. – 19 августа.
2. Архів Федеральної служби безпеки Російської Федерації в Брянській області. – Спр. 8979 – П, арк. 79-80.
3. Пospelовский Д.В. Русская Православная Церковь в XX веке. – М.: Республика, 1995. – С.469.
4. Белов А.В. Секты, сектанство, сектанты. – М.: Наука, 1978. – С.74.
5. Демьянов А.И., Зыбковец Н.Ф. Национализация монастырских имуществ в России. – М., 1975. – С.54.

6. Поспеловский Д.В. Русская Православная Церковь в XX веке. – С.236; Клибанов А.И. Современное сектантство в Тамбовской области //Вопросы истории, религии и атеизма. – 1961. – №12. – С.7.
7. Історія релігії в Україні. – Т.3. – Православ'я в Україні. – К., 1999. – С. 486–487; Релігієзнавчий словник/ За ред. А. Колодного, Б. Лобовика. – К.: Четверта хвиля, 1996. – С.136.
8. Архів Служби безпеки України. – Спр. 65744 (усі посилання у статті зроблені без зазначення сторінок даної справи. – Авт.).
9. Белов А.В. Секти, сектантство, сектанты. – С. 76.
10. Машченко С. Такі вони, істинно православні... // Людина і світ. –1978. – №5. – С.21.

КОНЦЕПЦІЯ ЛЮДИНИ: ВІДМІННА ОЗНАКА І СУТЬ

Виговська О.І. (Київ)

З цією концепцією наш читач вже мав можливість познайомитися у попередніх числах нашого журналу [4, с. 41]. Тут же викладемо лише її основні позиції.

Її квінтесенцію складає поняття «людина», яке виокремлюється серед усталених в українській педагогічній науці і практиці понять.

Центральна позиція в ньому належить не «особистості», а людині по суті.

Зіставний аналіз проаналізованих нами психологічних теорій розвитку дитини [2, 63-65], теоретичний аналіз суджень різних наукових шкіл дозволяє у контексті авторської концепції стверджувати наступне:

- людина первісно (від народження) є індивідуальністю, «природне в людині» характеризується тими особливостями, що і складають сутність індивідуальності, що і дає нам право вважати новонароджену людину вже індивідуальністю, а тому її виникнення й не залежить від навчання – дозрівання дитини йде попереду навчання;
- людина розвивається протягом свого життя разом зі своєю індивідуальністю як незалежно від навчання, так і у свідомому періоді – саме у процесі навчання, якщо воно розвивально-цілеспрямоване, що напряду залежить від тих умов, що створюються у шкільному колективі та й у навчально-виховному процесі;
- особистість розглядається нами як інструмент пошуку людської сутності (відповіді на одвічне питання «Хто Я?») – і так до досягнення нею своєї вершини в собі.

Є суттєва відмінність між поняттями «індивідуальність» і «особистість» – останнє не є вродженим, а отже її якість напряду залежить від якості, насамперед, процесів навчання і розвитку.

Виходячи з нашого розуміння людини, її призначення і становлення, перефразуюмо широко відому в педагогічних колах Львенківську фразу: «Індивідом народжуються, особистістю стають, індивідуальність обстоюють» [1] і висловимося щодо цього тезисно: «Народжуються людиною-індивідуальністю, яку обстоюють все життя. Стають особистістю і з її допомогою розвивають, являють та обстоюють власну індивідуальність і у такий спосіб досягають вершини в собі – Людини». Коротко це може виглядати так: «Людиною-індивідуальністю народжуються. Особистістю стають.